

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

ПРОЕКТ!

РЕШЕНИЕ № .....

от.....2010 година

За одобряване на Доклад за състоянието и извършения контрол в лозаро-винарския сектор за 2009 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
РЕШИ:

1. Одобрява Доклада за състоянието и извършения контрол в лозаро-винарския сектор за 2009 г.

МИНИСТЪР – ПРЕДСЕДАТЕЛ:

БОЙКО БОРИСОВ

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР
НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ:**

РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСТВОТО НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ:**

ЛИЛИЯ ИВАНОВА

**ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВНО-НОРМАТИВНИ ДЕЙНОСТИ”
НА МИНИСТЕРСТВОТО НА
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ:**

МАРИЯНА НИКОЛОВА

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на земеделието и храните

ДО

МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

ОТ

Д-Р МИРОСЛАВ НАЙДЕНОВ – МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Относно: Доклад за състоянието и извършения контрол в лозаро-винарския сектор на основание чл. 3 от Наредбата за контрола и координацията на контрола върху вината, спирта, дестилатите и спиртните напитки.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, внасям за разглеждане от Министерския съвет Доклад за състоянието и извършения контрол в лозаро-винарския сектор съгласно чл.3 от Наредбата за контрола и координацията на контрола върху вината, спирта, дестилатите и спиртните напитки.

Докладът е структуриран в три раздела:

I. КОНТРОЛ В ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР - отчетена е дейността на Изпълнителната агенция по лозата и виното и нейните 9 териториални звена, които извършват проверки за спазване на изискванията на Закона за виното и спиртните напитки (ЗВСН) и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане. Посочен е броя на издадените Актове за засаждане на винени сортове лозя, за презасаждане и за засаждане от Националния резерв през 2009 година, приетите и одобрени планове по мярката “Преструктуриране и конверсия на винени лозя” и дейностите, заявени от страна на производителите, кандидатствали за подпомагане по мярката. Докладът съдържа броя на проверките на място, извършвани по график за календарната 2009 година, както и тези, извършени извън графика - при постъпила информация за извършени нарушения, по сигнали на потребители. Съставени са 79 броя наказателни постановления.

През 2009 г. в изпитвателните лаборатории на агенцията са анализирани общо 1468 бр. проби.

II. КОНТРОЛ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА СПИРТ, ДЕСТИЛАТИ И СПИРТНИ НАПИТКИ – отчетен е извършения контрол върху производството на спирт, дестилати и спиртни напитки, който се осъществява от структурите на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Броя на извършените проверки от служители на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма на регистрирани производители на спирт, дестилат и спиртни напитки през 2009 г. е 36. За нуждите на контрола са взети 11 броя проби. Направени са промени в техническата документация на 62 фирми и са заверени общо 222 броя технически спецификации.

През 2009 г. за констатирани нарушения при производството на спирт, дестилат и спиртни напитки са съставени 4 акта за административни нарушения. Издадени са 2 наказателни постановления, 2 фирми са заличени от регистъра.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР – направен е анализ на състоянието на лозовите насаждения и на гроздоберната кампания 2009 година. Отчетени са изкупените количества винено грозде от винарските предприятия и произведеното вино и гроздова мъст. Извършен е анализ на състоянието на винопроизводството и пазарите на българските вина, отчетен е износа, вноса и тенденциите, като са направени съответните изводи и прогнози.

Проектът на Решение на Министерски съвет е съгласуван в съответствие с разпоредбите на чл. 32, ал.1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация. Направените целесъобразни бележки и предложения са отразени.

Приемането и прилагането на проекта няма да доведе до пряко и/или косвено въздействие върху държавния бюджет.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА МИНИСТРИ,**

Във връзка с гореизложеното и на основание чл. 66в, ал. 4 от Закона за виното и спиртните напитки и чл.3 от Наредба за контрола и координацията на контрола върху вината, спирта, дестилатите и спиртните напитки и чл.8, ал.3 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, предлагам Министерският съвет да приеме решение за одобряване на Доклада за състоянието и извършения контрол в лозаро-винарския сектор.

МИНИСТЪР:

Д-Р МИРОСЛАВ НАЙДЕНОВ

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на земеделието и храните

ДОКЛАД
ЗА СЪСТОЯНИЕТО И ИЗВЪРШЕНИЯ КОНТРОЛ В ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР
ЗА 2009 г.

I. КОНТРОЛ В ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР

Оперативният контрол в лозаро-винарския сектор се извършва от Изпълнителната Агенция по лозата и виното (ИАЛВ) и нейните териториални звена.

Служителите на ИАЛВ извършват административни проверки и проверки на място за спазване на изискванията на Закона за виното и спиртните напитки (ЗВСН) и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане.

1. Контрол на лозарски стопанства

Проверките на място на лозарските стопанства включват проверки за съответствие на подадените от производителите данни и информацията, получена от извършените проверки на място. При извършване на теренните проверки площите се измерват с GPS и се прави снимков материал за състоянието на лозята към момента на проверката.

Извършени са **871 бр.** проверки на място от териториалните звена на ИАЛВ.

В резултат на извършени административни проверки, от лозарския регистър (ЛР) са отписани 28 902 имота на обща площ от 6 009,4 ха.

2. Актове за засаждане на лозя

През 2009 г. ИАЛВ е издала общо **149** акта за засаждане, **88 бр.** от които за презасаждане на винени лозя и **61 бр.** за засаждане на лозя с права от Националния резерв от права на засаждане на винени лозя.

Издадени актове за периода януари-декември 2009 г.

Издадени актове	Брой	Площи (ха)
С права на презасаждане	88	637,2194
С права на засаждане от Национален резерв	61	970,5985
Всичко :	149	1 607,8179

За сравнение, през 2007 г. са издадени общо **440** акта за засаждане на 5 070,6 ха., за 2008 г. **260** акта за засаждане и презасаждане за 1 564,2 ха.

Служителите на ИАЛВ по места извършиха 100 % контрол на място на всички заявени имоти за изкореняване и засаждане.

3. Удостоверения за актуално състояние на лозарското стопанство

Издадени са **2 355** Удостоверения за актуално състояние на лозарското стопанство.

4. Заявления за промяна в структурата на лозарските стопанства

Обработени са **1 786** заявления за промяна в структурата на лозарските стопанства.

5. Преструктуриране и конверсия на винени лозя

Във връзка с прилагането на мярка “Преструктуриране и конверсия на винени лозя” от Националната програма за подпомагане в лозаро-винарския сектор 2008/2009-2013/2014, за календарната 2009 г. в ИАЛВ са приети **129 броя** индивидуални планове за преструктуриране и конверсия на винени лозя за обща площ от **3 987,8315 ха.**, като само 12 от тях не са утвърдени поради несъответствие с изискванията за участие по мярката. Основните желания на производителите, кандидатстващи по мярката, са свързани с подобряване на методите и технологиите за управление на лозарското стопанство, промяна на сортовия състав, презасаждане с или без промяна на местонахождението на лозята, смяна на формировката, подпорната конструкция, огради, капково напояване.

6. Контрол на вина и продукти от грозде и вино

Служителите на ИАЛВ, в рамките на своите компетенции, извършват контрол на лозаро-винарските продукти в производствените обекти на две нива:

- документална проверка - проверката на документите, които трябва да са налични в съответните заводи/складове. Проверява се дали са изготвени и попълнени правилно и в срок. документите.

- физическа проверка и контрол на наличността - проверка на място за съответствието между административно счетоводната документация, записите в дневниците и наличните количества вина по време на проверката.

Проверките на място се извършват по график, утвърден от Изпълнителния директор на ИАЛВ или внезапно, при постъпила информация за извършени нарушения.

През 2009 г. служителите на ИАЛВ са извършили **736 бр.** проверки, от които **239 бр. планови.** Съставени са **79 акта** за установяване на административно нарушение.

7. Проверки на партии качествени вина и издаване на контролни номера

През 2009 г. са издадени **62 удостоверения за контролни номера** на качествени вина. Извършени са проверки на всички производители, подали заявление за издаване на контролен номер.

8. Обобщен анализ на извършените енологични практики

Манипулация „подслаждане” е извършена за производството на специални вина - ароматизирани, ликьорни и сладки вина. Обработени са 43 062 782 л сухи вина, в които са вложени 252 917 кг захароза, 24 128 л глюкозо-фруктозен сироп, 60 672 л гроздова мъст, 1 797 569 л концентрирана гроздова мъст, 139 163 л винен дестилат, 59 508 л етилов алкохол и 38 877 л настойка.

„Повишаване на киселинното съдържание” през тази година са извършили предприятия на територията на две териториални звена - Варна и Благоевград, като за целта са използвани 19 кг винена киселина и 175 кг лимонена киселина. За извършените манипулации винопроизводителите са подали декларации и произведеното количество вино е 327 067 л.

За гроздоберна кампания 2009 г. служителите от ТЗ са участвали при денатуриране и извеждане под наблюдение на 25 691 767 кг гроздови джибри и 2 243 575 л винени утайки.

9. Лабораторен анализ

През 2009 г. в Изпитвателните лаборатории на Изпълнителната агенция по лозата и виното са анализирани общо **1468 бр.** проби. От общия брой постъпили проби, **987 бр.** са вина, **55 бр.** са спиртни напитки и **421 бр.** вторични продукти (джибри, винени утайки) и **5 бр.** други продукти от грозде и вино. През 2009 г. са анализирани **130 бр.** проби по-малко в сравнение с 2008 г. Няма подадени рекламации от винопроизводителите по отношение на извършените анализи.

10. Административно – наказателна дейност

На базата на съставените през 2009 г. актове за установяване на административни нарушения Изпълнителният директор на ИАЛВ е издал 79 (седемдесет и девет) наказателни

постановления (НП). Броят на издадените през 2009 г. НП е най - висок за последните три години (*фиг.3*).

фигура 3

С 55 броя НП на юридически лица е наложена имуществена санкция в размер на 353 000 лв.

На физически лица с 24 броя НП е наложена глоба в общ размер на 12 000 лв.

Общия размер на наложените санкции по НП за 2009 г. е 365 000 лв. (триста шестдесет и пет хиляди лева).

Най - много НП са съставени за нарушение на изискванията на Закона за виното и спиртните напитки (ЗВСН) във връзка с неспазване на разпоредбите на Наредбата за условията и реда за регистриране, заличаване от регистъра, данните, подлежащи на вписване, начина на водене на дневниците, съдържанието и формата на декларациите на реколтата и стоковата наличност и контрола върху регистрираните лица и дейността им.

На второ място са НП за извършени нарушения по ЗВСН във връзка с Наредбата за означаването и търговското представяне на вината, спиртните напитки и продуктите от грозде и вино.

На трето място са НП за нарушения на енологичните практики и обработки.

Общият приход от НП за 2009 г. в държавния бюджет е в размер на 46 500 лв./четиридесет и шест хиляди и петстотин лева/.

II. КОНТРОЛ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА СПИРТ, ДЕСТИЛАТИ И СПИРТНИ НАПИТКИ

В изпълнение на разпоредбите на ЗВСН и Наредбата за контрола и координацията на контрола върху вината, спирта, дестилатите и спиртните напитки, обн. ДВ, бр. 99 от 2005 г., контролът върху производството на спирт, дестилати и спиртни напитки се осъществява от отдел "Регистриране, лицензиране и контрол на спирт, дестилати и спиртни напитки" - Дирекция "Регистриране, лицензиране и контрол" на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Дейността в отдела през 2009 година е извършена от 6 длъжностни лица: експерти, държавен инспектор и началник на отдела.

В края на 2009 г. в регистъра на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма са вписани общо 110 производители на спирт, дестилати и спиртни напитки.

Пет са новите фирми, на които са издадени удостоверения за регистрация за производство и са вписани в регистъра на министерството.

Прекратили производствена дейност и заличени от регистъра са 2 фирми.

Контролът, осъществяван от отдела, е превантивен, текущ и последващ. Превантивният контрол включва документите, които заявителят подава преди регистрирането на фирмата, съгласно изискванията на ЗВСН и Наредбата за условията и реда за регистриране и заличаване от регистъра, данните, подлежащи на вписване, начина на водене на дневниците, съдържанието и формата на декларациите на реколтата и стоковата наличност и контрола върху регистрираните лица и дейността им, обн., ДВ, бр. 81 от 2004 г., посл. изм. ДВ, бр.90 от

2005 г. Сред тези документи съществена част са техническите спецификации за заявените за производство асортименти спирт, дестилати и/или спиртни напитки. Чрез вписаните от самия производител параметри на суровините и продуктите, машините и съоръженията, които се използват, технологията за производство, обозначенията при етикетирането и търговското представяне, се гарантират до голяма степен безопасността и качествата на готовия продукт.

Преди издаването на удостоверение и вписването в регистъра, се извършва проверка на място в обекта, за да се установи дали описаните обстоятелства съответстват на действителните и дали са налице условия за производство на заявените асортименти.

При настъпили промени в обектите на производство, свързани с технологията и технологичното оборудване, също се извършва проверка и контрол за съответствие с нормативните изисквания. С оглед установяване на действителното състояние в тази връзка през 2009 год. са проверени 25 обекта на заявени промени от регистрирани производители.

С цел контролиране на автентичността, произхода и категорията на продуктите и производствените манипулации, се проверяват дневниците за водене на технологичните процеси. Проверени са дневниците на 100 броя регистрирани производители, за всички проверки са съставени протоколи с констатации и препоръки. Констативни протоколи от проверките са съставени и за фирмите, които не са представили дневници за проверка. Предприети са съответните мерки (съставени актове, заличаване от регистъра).

Вписаните в регистрите на МИЕТ производители представят годишни декларации по образец за произведените, наличните и реализираните количества и асортименти спирт, дестилати и спиртни напитки. Обобщени данни от представените декларации предоставяме в края на информацията.

Освен извършените 36 броя проверки на обекти на регистрирани производители през 2009 г., при някои от тези проверки, по преценка на упълномощените служители, са взети 11 броя средни проби от готова продукция, предназначена за реализация. Пробите са предоставени за физико-химичен анализ в акредитираната лаборатория на Националния институт за изследване на вино и спиртни напитки.

Продължава работата по утвърждаване и контрол върху българските спиртни напитки с географски указания. При този системен контрол, включително и лабораторен, няма констатирани нарушения на нормативната уредба.

От 20.05.2008 г. е в сила новият Регламент № 110/2008 г. на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, относно определението, описанието, представянето, етикетирането и защитата на географските указания на спиртните напитки и за отмяна на досега действащия Регламент № 1576/1989 г.

Задачата на този Регламент № 110/2008 е както уеднаквяването на прилаганите правила за регулиране на сектора на спиртните напитки, за производство, описание, представяне, етикетирание и защита на географските указания на всички предлагани на пазара на Европейския съюз спиртни напитки, така и постигане на по-пълна защита на интересите на потребителите. В новия регламент са залегнали ясно определени критерии за производството, описанието, представянето и етикетирането на спиртни напитки, както и за защита на географските указания при отчитане на традиционните методи на производство.

С влизането в сила на този нов Регламент, той стана задължителен и регулира всички спиртни напитки, предлагани на пазара на Общността (независимо дали са произведени в Европейския съюз или в трети страни).

Дейността по привеждане на всички технически спецификации на производителите, за които се изискват промени в съответствие с изискванията на Регламента, която продължи през 2009 г., е почти напълно приключила. (С цел улесняване на прехода към новите правила, заложи в Регламента № 110/2008 на Европейския парламент и на Съвета, е предвидено разрешено производството на спиртни напитки по досега действащите правила през първата година от прилагането му и предлагането на пазара на наличните количества до тяхното изчерпване).

С помощта на експертите в отдела, които непрекъснато помагат с консултации, през 2009 г. са направени промени (изменения и допълнения) в техническата документация на 62 фирми и са заверени общо 222 броя.

В Приложение III на Регламент № 110/2008 сред изброените категории спиртни напитки с географски указания са включени и 13 броя български ракии с Географски указания, от които 9 броя гроздови ракии и 4 броя плодови ракии.

Процедурата по регистрация на дадено географско указание, която включва представяне пред Европейската комисия на т. нар. технически досиета за всяка напитка, е сравнително тежка и продължителна във времето, но пък за всички потребители самото географско указание е гаранция за по-високо качество на напитката и по-голямата конкурентоспособност на производителите на Европейския пазар. На производителите на включените в Приложение III на Регламента спиртни напитки също са изпратени разяснителни писма в тази връзка.

През 2009 г. от упълномощени от Министъра длъжности лица от отдела са констатирани някои нарушения на нормативната уредба, за които са съставени 4 акта за административни нарушения. Издадени са 2 наказателни постановления, 2 фирми са заличени от регистъра.

Съгласно чл. 66в от ЗВСН предоставяме следната обобщена информация за произведени количества спирт, дестилати и спиртни напитки през 2009 г., съгласно подадените годишни декларации (чл. 43 от Наредбата, приета с ПМС № 239/2004 г., обн., в ДВ, бр. 81 от 2004 г.), както следва:

Етилов алкохол от земеделски произход

Продукти	Количество (л.)
Етилов алкохол от зърнени суровини	17 419 135
Етилов алкохол меласов	1 417 873
Винен спирт	31 397
Общо	18 837 008

Дестилати

Продукти	Количество (л.)
Винен дестилат	4 395 761
Зърнен дестилат	247 160
Плодов дестилат	752 362.41
Общо	5 395 283.41

Спиртни напитки

Продукти	Количество (л.)
<i>Винен дестилат</i>	4 395 761
<i>Зърнен дестилат</i>	247 160
<i>Плодов дестилат</i>	752 362.41
Общо	5 395 283.41
Ракия	6 180 676
Винена	903 851
Гроздова	5 099 794
Плодова	177 031
Бренди	1 689 897.30
Уиски	918 696
Водка	4 196 371
Джин	510 938
Мастика	1 216 865
Други	984 421
Общо	15 697 864.3

През 2009 г са произведени **67 882 683 л**, спирт, дестилати и спиртни напитки, а количеството на реализирания спирт, дестилати и спиртни напитки е **45 978 352 л**.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ЛОЗАРО-ВИНАРСКИЯ СЕКТОР

1. Анализ на състоянието на лозовите насаждения през 2009 година

1.1. Климатични условия

Климатичните условия през изтеклата година бяха благоприятни за развитието на лозовите насаждения с изключения на някои микрорайони, където специфичните условия на микрорайона се отразиха неблагоприятно върху качеството на реколтата.

Зимните месеци се характеризираха с валежи от сняг и дъжд, а средните температури варираха от - 4°C до 15°C. В някои микрорайони валежите от дъжд значително превишаваха нормалните количества за периода.

Периода от месец март до месец май се характеризираше с нестабилна метеорологична обстановка. Редуваха се периоди с краткотрайни, но обилни валежи, придружени с чувствително понижение на температурите и периоди с високи температури. Тези условия благоприятстваха буйната вегетация на лозята, както и бързото развитие на плевелната растителност.

Продължителният период с високи температури доведе до ускорено настъпване на фенофазите „наедряване на гроздето” и „натрупване на необходимите захарни градуси”.

1.2. Фенологични наблюдения

Настъпилото застудяване в началото на месец март забави влизането на лозята във фенофаза “начало на сокодвижение”. При ранните бели сортове началото на сокодвижението започна с около 8-12 дни по-късно за Южна България и с 12-14 дни по-късно за Северна България в сравнение с предходната година. При червените сортове началото на сокодвижението закъсня с около 6-8 дни за различните райони. Падналите слани през месец април нанесоха минимални поражения на развитата листна маса при ранните сортове. Лозите в засегнатите микрорайони се възстановиха бързо и това не оказа негативно влияние върху добивите и развитието на растенията през следващия период.

Последвалото затопляне ускори развитието на лозовите насаждения и следващите фенофази постепенно изпревариха периодите от миналата година. Фенофаза „технологична зрялост” за различните сортове и райони настъпи по-рано в сравнение с предходната година с около 10-15 дни.

Периодиката на фенофазите на основните сортове, разпространени в Северна и Южна България е представена в посочените по-долу таблици.

Фенофази на винени сортове лози, разпространени само в Северна България

Винен сорт	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
„Пино ноар”	24 март	06 април	13 април	17 април	21 април	04 май	11 май	26 май	30 май	06 юни	16 юли	26 юли	18 август	01 септември	22 октомври	20 ноември
„Совиньон Блан”	14-29 март	03-05 април	06-08 април	10-14 април	15-20 април	29 май	10 май	29 май	04 юни	10 юни	30 юли	15 август	30 август	15 септември	15 октомври	21 ноември
„Гъмза”	24 март	06 април	13 април	17 април	21 април	04 май	11 май	30 май	02 юни	06 юни	18 юли	21 юли	20 август	10 септември	15 октомври	21 ноември

Фенофази на винен сорт „Каберне совиньон”

Регион	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
Северна България	24 март	06-11 април	11-15 април	17-20 април	21-26 април	05 май	08 май	28 май	04 юни	12 юни	23 юли	29 юли	22 август	04 септември	28 октомври	25 ноември
Южна България	20-24 март	05-13 април	02-20 април	17-24 април	20-27 април	29-30 април	07 май	02 юни	05 юни	09 юни	21 юли	26 юли	18 август	01 септември	28 октомври	25 ноември

Фенофази на винен сорт „Мерло“

Регион	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
Северна България	24 март	06-08 април	10-13 април	16-18 април	21-23 април	04 май	05 май	24 май	01 юни	08 юни	19 юли	26 юли	20 август	02 септември	24 октомври	25 ноември
Южна България	15-31 март	01-10 април	03-18 април	08-13 април	13-24 април	22-28 април	29 април	01 юни	03 юни	06 юни	17 юли	22 юли	15 август	30 август	28 октомври	25 ноември

Фенофази на винен сорт „Шардоне“

Регион	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
Северна България	14-25 март	01-03 април	05-06 април	10-11 април	15-16 април	29 април	05 май	02 юни	07 юни	10 юни	16 юли	26 юли	16 август	28 август	10 октомври	20 ноември
Южна България	26 март	30 март	03 април	07 април	12 април	21 април	29 април	26 май	01 юни	09 юни	12 юли	20 юли	14 август	22 август	25 октомври	25 ноември

Фенофази на винен сорт „Мускат Отонел“

Регион	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово

Северна България	24-29 март	01-06 април	05-13 април	11-17 април	16-21 април	03 май	09 май	01 юни	05 юни	10 юни	16 юли	24 юли	16 август	28 август	10 октомври	21 ноември
Южна България	26 март	30 март	03 април	08 април	13 април	28 април	03 май	28 май	04 юни	10 юни	12 юли	20 юли	12 август	22 август	25 октомври	25 ноември

Фенофази на винен сорт „Ркацители“

Регион	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
Северна България	24-31 март	06 април	13 април	17 април	21 април	06 май	08 май	01 юни	05 юни	15 юни	25 юли	05 август	07 септември	20 септември	15 октомври	25 ноември
Южна България	28 март	02-03 април	07-08 април	13-15 април	20-22 април	27 април	03 май	04 юни	10 юни	14 юни	08 август	13 август	05 септември	15 септември	28 октомври	25 ноември

Фенофази на винени сортове лози, разпространени само в Южна България

Винен сорт	Начало на сокодвигане	Набъбване на пъпките		Разпукване на 1-ви лист		Отделяне на реса		Цъфтеж			Прошарване (омекване)		Физиологична зрялост		Листопад	
		начало	масово	начало	масово	начало	масово	начален	масов	край	начало	масово	начало	масово	начало	масово
„Мавруд“	04 април	06-08 април	11-13 април	18 април	23-24 април	30 април	07 май	08 юни	12 юни	17 юни	03 август	12 август	20 септември	10 октомври	07 ноември	25 ноември
„Памид“	30 март	01-15 април	03-20 април	09-24 април	14-16 април	27 април	02 май	01 юни	07 юни	11 юни	01 август	09 август	08 септември	18 септември	28 октомври	25 ноември
„Червен мискет“	25 март	01 април	06 април	12-13 април	17-18 април	29 април	06 май	30 май	04 юни	08 юни	02 август	10 август	10 септември	15 септември	25 октомври	25 ноември
„Широка мелнишка лоза“	15-18 март	22-25 март	25-28 март	28-30 март	01-03 април	10-13 април	14-16 април	18 май	24 май	01 юни	25 юли	06 август	24 септември	06 октомври	25 октомври	25 ноември

Правилните грижи през вегетационния период на лозята и продължителната есен осигуриха залагането и узряването на необходимите репродуктивни пъпки за следващата реколта, което е гаранция за последващото им успешно презимуване.

1.3. Наблюдение и анализ на агротехническото и фитосанитарно състояние на лозовите насаждения в страната.

В цялата страна лозовите насаждения презимуваха без поражения от ниските температури. Късните пролетни слани предизвикаха измръзвания по леторастите на ранните винени сортове. Отделни масиви бяха засегнати от градушки и силни ветрове. Пораженията бяха преодоляни в процеса на растеж на лозовите растения и не оказаха отрицателно влияние върху развитието и добивите им.

1.4. Средни добиви

През 2009 г. от Териториалните звена на ИАЛВ беше извършено наблюдение на два етапа с цел прогноза за очаквана реколта:

- I-ви етап – след приключване на цъфтежа и оформяне на грозда – месец юни;
- II-ри етап – след затваряне на чепката и наливане на грозда – началото на месец август.

Прогнозните средни добиви за реколта 2009 година са:

- за белите винени сортове – 4 500-5 500 кг/ха;
- за червените сортове – 7 000-7 500 кг/ха.

Реално получените средни добиви в повечето райони са близки до направените прогнози. Поради известно засушаване през юли и август в района на Бургаска област, получените реални средни добиви са по-ниски от направената прогноза за повечето винени сортове в този район.

1.5. Анализ на гроздоберна кампания 2009 г.

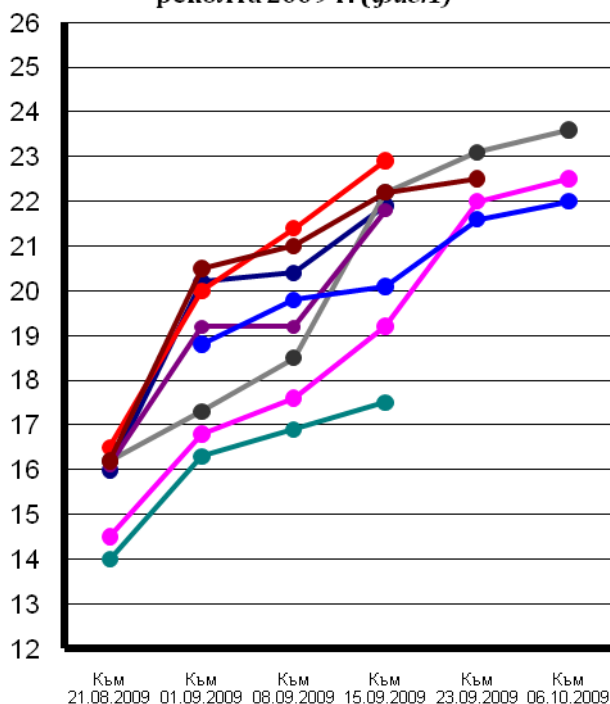
1.5.1. Определяне на захарното съдържание

Служители от Териториалните звена на ИАЛВ ежеседмично наблюдаваха динамиката на натрупване на захарите на основните винени сортове, разпространени в Северна и Южна България. Отчитането им започна от втората десетдневка на месец август и продължи до обявяването на гроздобера при късните сортове. При отчитането на динамиката на захарите за основните сортове на 21 август се наблюдаваше голяма амплитуда между минималното и максималното захарно съдържание. Например за сорта „Мускат Отонел” на 21 август захарите се движеха между 14,8 % до 18,5 % за Северна и между 18 % и 21,5 % за Южна България. За същия сорт, но вече към 08 септември отчетените показатели на динамиката на захарите за Северна България между 19,2 % и 21,7 %, а за Южна България - между 21,3 % и 22,6 %.

Продължителният период на високи среднодневни летни температури доведе до ускорено натрупване на захари при всички сортове. Повечето сортове преди гроздобера натрупаха максимални стойности на захарни градуси. Изключение беше наблюдавано при силно родовития сорт „Широка мелнишка лоза”, чиито захари се движеха в различните микрорайони между 16% и 22%. В сравнение с последните години, когато захарното съдържание при този сорт не надвишаваше 17-18%, през настоящата година в някои микрорайони захарите достигнаха до 21-22%. До края на месец септември червените сортове достигнаха захарно съдържание между 20-23% за различните райони и образуваха достатъчно багрилни вещества. Къснозреещият сорт „Мавруд” масово достигна до 20% захарност. Някои собственици на лозови масиви изчакаха Мавруда да достигне до 21-21,5%.

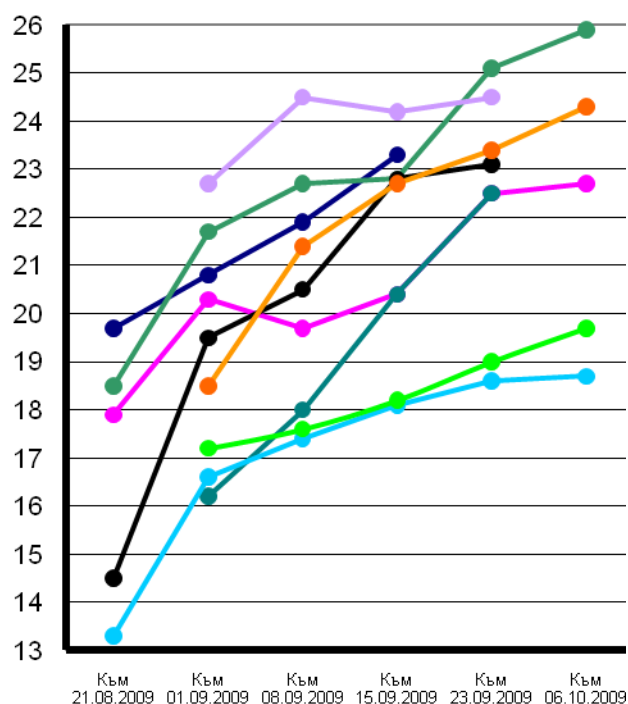
Динамиките на натрупване на захари за Северна и Южна България са представени в графичен вид на **Фигура № 1** и **Фигура № 2**.

Динамика на захарите при някои сортове в Северна България – реколта 2009 г. (фиг.1)

М.Отонел
 К.Совиньон
 Мерло
 Шардоне
 Траминер
 Сов.блан
 Гъмяя

Динамика на захарите при някои сортове в Южна България – реколта 2009 г. (фиг.2)

М.Отонел
 Мерло
 ШМЛ
 Мавруд
 Пино ноар
 К.Совиньон
 Ч.мискет
 Мелник 55
 Сира

1.5.2. Обявяване начало на гроздоберната кампания

Началото на гроздоберната кампания започна при достигане на технологична зрялост за всеки сорт и микрорайон. Гроздоберната кампания стартира с беритбата на ранните бели сортове – „Шардоне” и „Мускат Отонел” в района на области Монтана, Варна и Сливен в периода между 16 и 19 август. До края на месеца във всички лозарски райони започна масовата беритба на ранните винени сортове. Задържането на постоянни високи температури позволи да се изчака достигането на технологична зрялост и при късните сортове. Кампанията приключи в края на месец ноември.

1.5.3. Изкупени количества винено грозде от винарските предприятия

Изкупеното количество винено грозде от винарските предприятия през 2009 г. е **181 926 000 кг.** По време на гроздоберната кампания в ИАЛВ ежеседмично постъпваха данни за изкупените количества от винарските предприятия по сортове. Произведеното грозде от реколта 2009 г. е с добро качество и отговаря на технологичните изисквания.

Изкупените и преработени количества грозде по сортове за реколта 2009 година са представени в следващите таблици:

Сорт	Общо		
	грозде, 100 kg	вино, hl	мъст, hl
I. Бели			
Алиготе	16 105	10 780	98
Вионие	2 813	1 869	0
Гевюрцтраминер	2 844	1 596	370

Гренаш блан	84	33	0
Грюнер Велтлинер	158	108	0
Димят	80 836	58 100	0
Дружба	25	16	0
Дунавски лазур	4 722	3 502	0
Коломбар	1 905	1 333	0
Мискет варненски	9 199	6 352	0
Мискет врачански	1 499	836	0
Мискет кайлъшки	1 248	890	0
Мискет сандански	353	235	0
Мискет сунгурларски	19 615	12 330	1 429
Мискет червен	86 232	64 188	0
Мускат Отонел	144 557	98 993	4 163
Мюлер тюргао	11	7	0
Пети Мансенг	1 023	715	0
Пино блан	4 555	402	0
Пино гри	3 522	2 435	0
Поморийски бисер	103	0	23
Просеко	1 201	775	0
Ризлинг български	4 906	3 422	0
Ризлинг италиански	816	561	0
Ризлинг рейнски	4 189	2 250	550
Ркацител	161 643	102 110	10 405
Семион	721	481	0
Силванер	148	0	103
Совиньон блан	31 221	19 684	1 155
Совиньон гри	71	40	0
Среброструй	103	64	0
Тамянка	2 242	1 667	0
Траминер	29 583	18 955	719
Фетяска алба	990	692	0
Черноморски брилянт	241	179	0
Шардоне	114 546	73 813	3 806
Шенин	765	535	0
Юни блан	27 211	19 707	0
Смесени бели сортове	7 419	4 011	2 665
Общо бели:	769 423	513 665	25 486
Сорт	Общо		
	грозде, 100 kg	вино, hl	мъст, hl
II. Червени			
Аликант буше	877	506	0
Анчелота	901	673	0
Барбера	44	29	0
Букет	1 665	1 237	0
Гаме де буз	322	229	0
Гаме ноар	81	42	0
Гренаш	817	578	0
Гъмза	40 247	26 565	0

Дорнфелдер	1 264	944	0
Евмолпия	3 963	2 650	0
Каберне Совиньон	355 969	236 279	0
Каберне Фран	12 729	8 694	0
Карменер	1 801	1 258	0
Кот	2 410	1 592	0
Мавруд	44 861	29 739	0
Марселан	123	86	0
Мелник 55	3 566	2 283	0
Мелник 82	1 154	761	0
Мелник юбилеен 1300	112	56	0
Мелнишки рубин	48	25	0
Мерло	379 700	256 926	725
Небиоло	23	15	0
Памид	100 663	67 740	2 724
Пети вердо	2 853	2 016	0
Пино ноар	18 115	12 036	0
Примитиво	35	24	0
Регент	557	418	0
Рубин	5 642	3 630	0
Руен	963	701	0
Санджовезе	922	465	0
Сира	35 128	23 764	0
Сторгозия	11 723	8 438	0
Темпранило	908	466	0
Шевка	3 270	2 159	225
Широка мелнишка лоза	9 240	6 591	0
Смесени червени сортове	7 142	2 523	650
Общо червени:	1 049 837	702 138	4 323
Общо количество бели и червени:	1 819 260	1 215 803	29 809

1.5.4. Анализ на данните от подадените декларации за произведено количество грозде реколта 2009 г.

На основание чл.16 от Регламент (ЕО) № 436/2009, в срок до 15 януари всяка година производителите на винено грозде декларират пред ИАЛВ произведените от тях количества. За реколта 2009 г. общо подадените декларации са 3 404 бр. за площ от 33 248, 2955 ха. Количеството декларирано грозде е 118 054 851 кг.

За сравнение с предходната 2008 г., броят на подадените декларации за реколта е 5 862, от които 3 754 бр. коректно попълнени декларации, за площ от 30 302,4337 ха, като декларираното произведено количество винено грозде е 105 221,105 т.

Данните за получените и обработени декларации за 2009 г. са обобщени в следващата таблица:

Подадени декларации за произведено винено грозде, реколта 2009 г.

ТЗ на ИАЛВ	Декларации, бр.	Площ, ха	Декларирано произведено грозде, кг
Монтана	240	1 333,2430	5 193 066
Плевен	94	2 057,7308	9 059 834

Русе	511	1 993,3000	8 608 089
Варна	113	1 697,2600	5 398 906
Бургас	787	6 531,4170	34 020 667
Сливен	148	2 117,1320	10 175 582
Хасково	789	7 033,6340	25 052 540
Пловдив	582	4 009,0080	17 223 600
Благоевград	140	632,5832	3 336 567
Общо :	3 404	33 248,2955	118 054 851

2. Анализ на състояние на винопроизводството

От общо 220 винарски предприятия, 196 са винифицирали грозде от реколта 2009 г. Общият съдов капацитет е 709 246 295 л, от който 1 668 683 л новоизграден. Наблюдава се тенденция за намаляване на броя на производствените предприятия и съдовия капацитет в сравнение с 2008 г.

2.1. Сравнителен анализ на произведените и съхранявани количества вина

Произведените вина от винарските изби и заводи на територията на страната през гроздоберна кампания 2009 г. са **121 580 300 л** и **2 980 900 л гроздова мъст**. Данните за разпределението на вината по категории са представени в *Таблица 1*.

Таблица 1

Категория продукти	Произведени количества и гроздова мъст, hl		Общо произведени количества, hl
	червени розе	и бели	
Вина със ЗНП*	38 572	6 678	45 250
Вина със ЗГУ**	285 429	139 293	424 722
Сортови вина без ЗНП/ЗГУ	100 405	124 103	224 508
Вина без ЗНП/ЗГУ	275 716	243 155	518 871
Други вина	2 040	399	2 439
Пенливи вина	224	391	615
Искрящи вина	0	0	0
Ликьорни вина	1 816	22	1 838
Общо вина	702 162	513 642	1 215 804
Общо гроздова мъст	4 323	4323	29 809
Концентрирана гроздова мъст	4 323	25 486	29 809
Концентрирана и ректифицирана гроздова мъст	0	0	0
Общо вина и гроздова мъст	706 485	539 128	1 245 613

*ЗНП - Защитено наименование за произход

**ЗГУ - Защитено географско указание

Най-голям дял има производството на трапезни вина (вина без защитено наименование за произход или защитено географско указание), следвани от регионалните вина /вина със защитено географско указание/ и сортовете вина без защитено наименование за произход или защитено географско указание. Съотношението на червени вина и розе спрямо белите вина е в полза на червените вина.

Информация за произведените количества вина по териториални звена на ИАЛВ е представена на **Фигура № 3**.

Югоизточен район обхваща винарските предприятия в области Бургас, Сливен и Ямбол, и е основен производител на вино в страната. Произведените вина са **419 240 hl** или **34%** от общото количество за страната. Произведените в района качествени вина са 8 417 hl или 19 % от общо произведените качествени вина.

Южен централен район обхваща винарските предприятия в области Пазарджик, Пловдив, Стара Загора и Хасково и се нарежда като втори винопроизводителен район. Произведени са общо **399 800 hl** вина - 32 % от общото количество. Районът се очертава като основен производител на качествени вина - **17 000 hl** или **38%** от общо произведените качествени вина за страната.

Произведените вина за периода 2000 - 2009 г. са представени в

Таблица 2.

Година	Общо Произведени вина, hl	В това число				Концентриран а и ректифициран а гроздова мът, hl
		Трапезни вина/Вина без ЗГУ, hl	Регионални вина/Вина със ЗГУ, hl	Качествени вина/Вина със ЗНП, hl	Други вина, hl	
2000	1 248 828	387 774	254 661	594 829	11 559	20 947
2001	743 288	416 053	95 999	226 726	4 508	13 268
2002	1 047 421	602 795	250 895	188 379	5 350	11 001
2003	1 533 323	867 519	313 746	349 110	2 946	11 798
2004	1 417 466	943 337	260 844	206 947	6 336	13 434
2005	1 548 466	1 291 284	152 427	100 769	3 961	13 648
2006	1 712 095	1 273 651	297 484	127 024	13 934	21 010
2007	1 339 536	788 299	464 715	72 123	14 398	41 380
2008	1 378 937	864 086	437 148	65 587	12 114	10 861
2009	1 215 803	743 378	424 722	45 250	2 452	29 809

Количествата вина и гроздова мът, съхранявани към 31 юли 2009 г. са представени в

Таблица 3

Категория продукти	Съхранявани количества, hl		Общо съхранявани количества, hl
	червени и	бели	

	розе		
Трапезни и регионални вина	759 869	463 516	1 223 385
1.1.Трапезни вина	444 398	317 789	762 187
1.2.Регионални вина	315 471	145 727	461 198
Качествени вина	105 578	13 447	119 025
1.3.Качествени вина с ГНП	75 193	10 789	85 982
1.4.Качествени вина с ГКНП	30 385	2 658	33 044
Други вина	23 890	233 34	472 24
2.1.Пенливи вина	1 080	4 519	5 599
2.2.Искрящи вина	58	111	169
3.1.Ликьорни вина	15 164	9 794	24 957
3.2.Ароматизирани вина	7 516	8 888	16 404
3.3.Благородно сладки вина	73	22	95
ОБЩО ВИНА	889 337	500 297	1 389 634
ОБЩО МЪСТ	5 205	11 434	16 639
4.1.Концентрирана гроздова мъст	5 101	11 183	16 284
4.2.Ректифицирана и концентрирана гроздова мъст	103	251	355
ОБЩО ВИНА И ГРОЗДОВА МЪСТ	894 542	511 731	1 406 272

2.2. Информация за произведените качествени вина на територията, контролирана от съответните териториални звена:

ТЗ Монтана - от 458 490 кг грозде, предназначено за производство на качествено вино са произведени 293 690 л вино.

ТЗ Плевен - изкупеното и преработено грозде за качествени вина е 1 614 689 кг, а количеството на произведеното вино е 1 002 223 л. Делът на преработеното грозде за качествени вина през 2008 г. е 7 % , докато през 2009 г. е 5,1 % спрямо общото количество преработено грозде.

ТЗ Русе - преработени са 163 997 кг грозде и са произведени 89 190 л качествени вина.

ТЗ Варна - изкупени и преработени са 731 858 кг грозде, от които са произведени 438 710 л вино.

ТЗ Бургас - изкупеното и преработено грозде за качествени вина е 875 555 кг и е произведено 545 905 л вино. Сравнителният анализ на последните две реколти по отношение производството на качествени вина показва спад от 26,2 % в производството им за реколта 2009 г. спрямо същите за реколта 2008 г.

ТЗ Сливен - изкупеното и преработено грозде за качествени вина е 490 903 кг и са произведени 295 873 л вино.

ТЗ Хасково - изкупеното и преработено грозде за качествени вина е 668 050 кг и е произведено 419 031 л вино, което е едва 45% от произведеното през 2008 г.

ТЗ Пловдив - произведени са 1 281 101 л качествено вино от сортовете Мавруд, Мерло, Каберне Совиньон, Шардоне и Мускат отонел, което е с 20 050 л повече от общото количество на качествените вина за 2008 г. Произведените качествени вина през 2009 г. представляват 4,4 % от общото производство за 2009 г.

ТЗ Благоевград - произведени са 159 330 л качествени вина, което е с 63 % повече от предходната година. Изкупеното и преработено грозде е 241 386 кг. Произведените качествени вина през 2009 г. са 2,9 % спрямо общото производство.

3. Внос и износ на вина

Общото количество на изнесените вина през 2009 г е **449 039** хектолитри. Количеството на внесените вина е **43 537** хектолитра. Общия обем на изнесените вина през 2008 г. е **879 000** хектолитри. През 2009 г. се наблюдава тенденция за намаление в износа, като резултат от общата икономическа криза.

Внос и износ на вина през 2009 г. по предварителни данни на НСИ

Продукти	Внос (хектолитри) hl	Износ (хектолитри) hl
Бутилирани вина		
ЕС	15 558	182 990
Трети страни	4 128	231 008
Общо бутилирани вина	19 687	413 998
Наливни вина		
ЕС	17 609	38 330
Трети страни	6 241	46 711
Общо наливни вина	23 850	85 041
Общо вина	43 537	449 039